

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Conradi Samvelis Schvzrfleischii Opera historica politica

Schurzfleisch, Konrad Samuel

Berolini, 1599 [i.e. 1699]

Caput II.

urn:nbn:de:bsz:31-102564

tractu temporum verteretur. Liv. XLIV. 9. (qqqq) Huc spectant, quae differit auct. de iud. inter Gent. part. 2. s. 7. p. 7. (rrrr) Sic Legatus Turc. Imperatoris a Maximiliano flagitavit, ut pro arrha induciarum quotannis tricenam millia solidorum (ducatuum) penderet. Tom. III. eorum quae incid. in gubernat. Ferdinand. I. p. 2090.

CAPVT II.

Super sunt monita quaedam, nec inutilia, et praesenti loco peropportuna, vel eam ob causam dictis subiungenda, quod aut ad superiorem explicationem pertinere, aut prudentiae civilis interesse nobis videantur. Vbi omnium primo venire in disquisitionem posset; an, dum de pangendis induciis agitur, omnes bellorum actus simpliciter intermittere sit consultum, ut tanto facilius salubri huic pacto praepararentur dissidentium animi? Auctor Secretorum, quae vocat, Ottomannicorum, (a) hoc suadebit omnino, qui inter causas belli cum Turcis continuati id refert, quod Maximilianus per illud tempus, quo de pace componenda tractatum fuerat, Albam Regalem insidiis occupasset, cum iis rebus factum fuerit, ut Turca ne audire quidem ulla faciendae pacis consilia voluerit. Verum in hac causa aliter de iure, ac de prudentiae lege, erit existimandum. Multa facere per fas gentium licet, quae facere, prudentiae vetant praecepta. Notum alioqui publice est, Batavos (b) nuper summo belli iure Classem Britannicam tunc afflixisse maxime, cum Bredam convenissent Legati de pace revocanda acturi. Recte Summus Boxhornius, (c) Ante initum, inquit, foedus hostilia consilia esse debent; post initum amica conspiratio. Enimvero quamdiu nondum facta pactio est, tamdiu id integrum erit; cum nisi haec praecesserit, nulla contrahi obligatio, nulla iniici animo religio, nullum connecti iuris vinculum possit, quod te vel adstringat, vel intra certos limites, quales conventorum sunt, coerceat. Cautio ergo hic opus est. Quamquam belli fortuna attrito id vix suaserim, nisi evidens appareat utilitas, quae ita pristina sarcire damna, acceptasque pensare clades possit, ut induciis supercedere in posterum liceat. Illi vero cui prospere bellum cessit, eo hoc facere consultius est, quod victorias continuare, nullum ius armorum, nullum fas gentium, nulla pietas prohibeat.

(a) cap. 68. edit. anno 1620. lingua vernacula. (b) Id et publica acta non ita pridem, et novi Belgarum annales dilucide testantur. Britanni enim cum Belgas pacis avidissimos esse cognovissent, nil ab iis periculi imminere posse, iusto confidentius censuerunt. Sed dum ita seu incauti, sive securi agunt, magnam et classis suae et existimationis publicae iacturam faciunt, posteris documento futuri, nunquam magis sollicitum requiri partium dissidentium animum, quam cum de componendis bellorum dissidiis laboratur (c) Inst. Polit. l. 1. cap. 13.

§. II. His consequens est, ut pacturos inducias moneamus, ad vires hostium advertant animum, consideraturi, quantum ab illis sibi sit timendum. Nam tamen neminem lateat, inducias iure gentium concedi, quod et bella gerentium

utilitati inserviant, et ratione naturali nitantur, et tacita cultiorum gentium confessione approbatae esse intelligantur. (d) Tamen accidere potest, ut quemadmodum circumstantiae et rerum agendarum occasiones variant, ita non cuivis concedi induciae debeant. Quid igitur quaeso, superiori tempore adegit Batavos, ut cum Hispanis in inducias consentirent? Sane ius gentium ut cum iure imperii concilietur, alterum cedere alteri debet. Facile autem augurari Batavis licebat, hostes per otia induciarum et collecturos magis vires, et iis elapsis, acrius instauraturos esse bellum. Non dicam, quomodo expeditionis Indicae per id tempus siterint cursum, et in discrimina certe inciderint plurima. Subiit hic recordari consilia Regis Galliae hoc anno suscepti, inducias, quas Hispani petebant, nec simpliciter repudiaturo, nec tamen sine cautione recepturo. Nimirum Christianissimi Regis arcantum erat, prius non admittere inducias, quam Hispani fidem dedissent, in iustam et sibi honorificam, et a postulatibus non omnino alienam pacem consenturos. (e) Recte prudentiae consultissimus Boxhornius iuvat, inducias facturum intelligere debere, et quantum differat sibi, et quantum interea temporis hostis possit exequi. Omnes, inquit, intutae induciae sunt, post quas denuo et atrocius exoritur bellum, cum belli tantum sint meditata. Intempesivae etiam induciae illis gentibus sunt, quae haecenus felices, earum ratione laeae, tantum cursum sistunt felicitatis. (f) Nec tamen negaverim, saepe quasi praecordia pacis esse, et utile restaurandae concordiae instrumentum. (g) Prudentibus ergo haec dicta sunt, quorum interest scire, et quid expediat sibi, et quidnam quadret ad praesens. Hoc nil cum simplicitate, nil cum stoliditate commune habet.

(d) Exigente utilitate publica, induciarum hoc sanctissimum institutum coepisse, manifestum est, quod et per eas alterius calamitati subveniatur, et devictorum miseriae consulatur. Tali pacto Vologesen petiisse inducias testis est Tacit. Annal. XV. p. m. 268. Nam licet eas nec natura praecipiat, nec prohibeat; tamen ab eo tempore, quo bella geri coeperunt, omitti non possunt; quandoquidem nec summo semper uti iure expedit, nec omnem denegare misericordiam, pium videtur, nec alterius procurare excidium, iustum apparet; praecipue si et faciendae reconciliationis, et pensandorum belli sumptuum non plane nulla spes affideat. Itaque et consilia et rationes omnes ad humanitatem, quo ad eius fieri potest, referant Principes, et quod ipsi expetere rebus adversis possunt, secundis nemini denegent, Serenissimi Electoris Dni Joh. Georgii I. exemplum imitaturi, qui et concessit, et accepit inducias, ut ex Tricennali belli monumentis, quibus eius immortales virtutes et ad aeternam posteritatis memoriam insignes, conditae sunt, clarissime apparet. Ceterum quam sancte armistitium habuerit, quam religiose inducias coluerit, velex literis anno 1647. 6. Nov. ad praefectum militiae Svecicae datis colligere est. Quae cum praeter alia, publicis inserta sint annalibus, frustra Principem omni laude maiorem, laudare ingredior. (e) Pax, ad quam digitum hic entendo, hoc anno inter Sereniss. Galliae et Hispaniae Reges co-

luit,

luit. Quae si fortasse non utilis Hispano, tamen civibus Belgii non nisi pace florentibus salutaris, Caesari invictissimo subinde expectata, Illustrissimus Sacri imperii Senatoribus accepta, Gloriosissimo Electori nostro Iohanni Georgio II. publico laetitiae argumento inter tormentorum fragores tympanorumque strepitus solennia mereri augustissima visa est. Nimirum haec summi Principis pietas est, quam et attonitus miratur terrarum orbis, nec, nisi ipsa malitia criminatur. Ut vel eo solum nomine (quis enim reliquas augustissimas virtutes percenset) dignus fuerit, cui Deus immortalis et Caesarum eligendorum arbitrium daret, et excelsissimum in Sacratissimo Imperii Senatorum Concilio fastigium tribueret. Nec audaculus ille et personatus Prosopographus: VVaremundus Sincerus, tanti et tam augusti Principis tacere laudes potuit. Maiestatem, inquit, ut decet, veneratur imperatoriam: Vicinitate innoxia gratus est Principibus. (f) Haec innuere mihi videtur Hornius O. P. part. 2. fin. Gustavus VVrangel, inquit, cum feliciter in Austriam et Bavariam irrupisset, ac Caesareanos passim debilitasset, primo ad inducias; deinde ad pacem rem deduxit. Huc spectant induciae Mazarinii, summi nuper in Gallia sanctioris consilii, arcanorumque imperii Administrum, qui eodem pene instituto paci proluxit.

§. III. Hic etiam, nisi ea de re iam antea aliquid monitum esset, expediendum foret, an ei, a quo inducias pacifici constitutum alteri est, dari obsides conveniat? Quod fieri oportere, et ratio svadet securitatis, et infinita ostendunt exempla. Talem in modum Elector Mauritius (b) cuius coelo receptus animus, virtutis in terris aeterna memoria est, Magdeburgensibus, vadibus nomine Caesaris datis, inducias conservaturum se, confirmavit. (i) Quale tamen hic latuerit arcanum, nomen prudentiorum fugit. Similiter et Romanos dedisse obsides, iam supra est monitum. Sed ea obsidum datio non eo valet, ut a religione sacramenti et data fide liberet. (k) Interim de Induciis inter Ducem Albanum et Pontificem initis scribit Natalis Comes, (l) ad captionem ac fraudes comparatas fuisse. Neque inquit, ullae fere sunt induciae fieri solitae, nisi ad fallacias, cum modo fiant ad prodiciones commodius instruendas, modo ad resumendas vires, ut promptiores paratiorisque possint infurgere. Quo Lyfandri refert facinus, causantis, a se dierum, non noctium pactas fuisse inducias. Eoque spectant induciae ad exitium pene Mediolanensium pactae, quas Lib. VI. H. Fl. memorat Scriptor Florentinus. Hoc arcanum Protonis, Regis Daniae exposuit nobis Alb. Cranzius I. Vandal. IX. Eumque imitatione expressit Henricus IV, Rex Galliae, a rerum, quas gessit, incredibili fama Magnus appellatus, qui ne hosti, Sabaudiae Duci, spatium daret colligendarum virium, inducias, quibus saepe ali pertinaciam acceperat, denegavit, prout doctissimus rerum civilium Ioannes Schridelius obs. ad diss. V. Boxhorn, ex Pet. Matt. refert. Nec omiserim huc referte, Pharsmanem, etiam pactis induciis, filium Rhadamistum (cuius elegantem cum Solimanno Turcarum Imperatore, comparisonem exhibet Annibal Scotus ad Tac. Annal. XII, p. 472.) monuisse, obsidionem, qua per religionem

conven-

conventorum decedendum fuerat, continuaret, et oppugnationem Castellum Mi-
 thradatici acceleraret. Haud diversum fortasse Moschorum Imperatoris institu-
 tum est, quem vergentis huius anni mense eum Tartaris et Cosacis inducias pactu-
 rum, exactorum monumentis publicis accepimus. Sed ut iis haecenus defuit suc-
 cessus, ita clades alteri parti certe non defuit. Afferitur quoque Turcam hoc tem-
 pore (si vera tamen fama est) consilia induciarum cum Veneta Rep. pangendarum
 agitare. Quae quo spectent, nemo non cordatorum intelligit facile. Verum enim
 vero a pravo et vicioso quorundam more ad rem ipsam summovendam, ineptus sis,
 si colligas. Quid? quod ea ratione nulla societas, nullum probandum foedus es-
 set. Monebit, opinor, Machiavellus, inducias a Nicolao Piccinino, ducis sui no-
 mine factas, primo initia, mox firmamenta pacis fuisse, l. VI. H. Fl. Igitur cum
 laudamus inducias, prudentibus earum committi iudicium volumus, qui et recta
 versare consilia, et salutare publicarum rerum inire rationes possunt. Tum vero
 Comes ille Venerus ut alias iudice Arumæon (m) parum dextre iudicat, ita perpe-
 ram inducias imputat, quod Pontificis perfidiae imputatum oportuit. Fecerant Ca-
 rolus V. et Henricus II. Galliae Rex inducias. Uterque servaturum se, sponde-
 rant. Sed regiam fidem pontificis astus mutavit, dicam, an vicit. Hortatur, rum-
 pat inducias, quibus non nisi insidias ipsi structas intelligat. (n) Imo praefectum hoc
 Pontificis facinus est, unde non parum turpitudinis ad purpuratos redundat patres.
 Scelus erat, nulla victima expiandum, nulla unda eluendum, cum Vladislao ad vi-
 olandas inducias dux atque auctor esset. (o) Nam quis eum in rebus seculi dedit iu-
 dicem? Quis arbitrum negotiorum civilium constituit? ineptioris, incertum, an
 superbioris ingenii argumentum fuit, cum pacem in Augustis Comitibus factam, ha-
 bere ratam nollet. (p) Nimirum sumit sibi, quae non habet, rapit, quae Deus o-
 dit, Principes averlantur.

(h) Invehitur in eum Comes Venetus, Campanella, et omnes, qui studio par-
 tium ducuntur digni, qui in conspectu publico erubescant. Sed erubescunt. Tam efficax
 est veritas. Salva igitur res est. Afferit eius laudem atque immortalam gloriam Frid.
 Hortleder, et natus vindicandae Domus Saxonicae existimationi Ioh. Sleidanus, ele-
 gantissimus inter Germanos Historicus, iudice Hortled. et Boeck. in Musæo. (i) Tom.
 II. Gest. Carol. V. (k) Nam obsides sunt quasi accessiones quaedam, quibus non tolli-
 tur, sed firmatur obligatio princeps. Id si libet, contondat licet cum fideiussione,
 quae ad cavendum efficacius principali accedere obligationi solet. Huc conf. Ayala et tr.
 de iud. inter gent. p. 448. (l) Histor. Univ. sui temp. l. 10. ad A. C. 1556. (m) ad A. B.
 d. c. d. 7. Huic suffragatur Frid. Hortleder in dup. Iurid. Politic. pro defens. Patr.
 libertatis et pac. p. 11. quae extat in Pol. Imperial. Goldasti part. XXXI p. 1375. Simile
 alibi de Lazio iudicium Praeles dedit cum institutum de praetens. Cimbrorum et Teu-
 tob libro singulari persequeretur. (n) Sic Legatus Pontificis ait in regio confessu. Quod
 si quis inducias mihi obiecerit, ego longe bellum esse anteferendum huiusmodi insidiosis
 indu-

induciis contenderim, quae multo magis, quam apertum bellum sunt periculosa. His non multo post subicit, probabilem iam defensionis Ecclesiae occasionem oblatam esse, polliceturque, Pontificem auxilia summisurum. Hem praeclarum monitorem: hem tyranidis machinatorem, et perfidiae instigatorem. De hac tyranide praeclarissime vir Summus et de studiis cum divini, tum humani iuris, omnisque prudentiae immortaliter meritis D. Caspar Zieglerus, Patronus, Hospes, Praeceptor submisit semper honorandus latissime in Notis ad iura Canonum publice exposuit. (6) vid. tract. sub tit. Turcar. art. et arm. ubi allegat auctor, Iulianum Purpuratorum Pontificis praecipuum fere his argumentis ad persuadendum esse usum. Non debere eos illi foederis poenitere, qui a Graecis ad novam expeditionem invitentur. Sacramenti vinculum, quo Turcis obstringantur, rumpi debere tanquam infidelium: iniuriandum illud contra Christianae Societatis incrementa editum nulla vi obligandi praeditum esse: tum nec inconsultis fratribus, et invito Pontifice cum barbaro hoste sanciri foedus posse. Leges servari debere usque ad aras. Praeservent igitur nomen sanctissimi Patris amicitiae pessimi hostis, et quantum ad delendum Turcam properarent. Intereffe hoc Christiani orbis, et fore ex dignitate Regis. Suppetere milites rerum bellicarum peritissimos: a tergo munitissimas civitates relicturum, a fronte omnia victoriae futura. Tormentorum, glandium, armaturae satius esse. Principes quoque assuturos, de commatu et stipendiis una opem provisuros. Praestare denique quidvis facere, quam Turcarum libidini, feritati, avaritiae inservire, et committere ut latius Ottomanica superstitio grassetur. Pugnaturum Regem pro communi Christianorum salute, pro aeternitate regni, pro securitate publica, pro aris et focis, pro diis penatibus, libertate et honore Ungariae, pro legibus et libertate Graeciae, pro liberis denique et coniugibus, quibus, Rege vita functo, a Barbaro multa pericula imminant. Facunde satis, si satis iuste. Nobis sententiam Purpurati verbis is proferre libuit, quae locutum res ipsa suggerit. (p) Nimirum sanctio illa VVestphalica anno 1648. facta, tam male habuit pontificem, ut ad ratam habendam nullis adduci rationibus voluerit. Quam dum irrimam pronunciarat, omnibus ludibrio fuit. Nec immerito, quod binis vicibus contra obstaretur; primo quidem Innocentius X. per interpretem Fabium Chisium. Deinde hic sub nomine Alexandri VII. quod in locum Pontificis inaugurato impositum fuit, per internuncium Scipionem de Comitibus nullam declaravit Pacem Augustam. Sed pretium non tulerunt aliud, quam aut impudentiae labem, aut notam incipiarum. De illo festivo invictissimus et angustissimus Divus Imperator Ferdinand. III. Haec bel tempo, Signor Nuntio il Papa, perche Donna Olympagli rassa il capo per farlo dormire. Vid. descript. Vit. Olymp. Mald. p. 146. 147. Epistola, quae praedictam sanctionem irrimam pronunciat, et iniquam, extat in scripto, cui titulus est, Syllog. Orb. Terr. Praelic. 20. 1665. Hamburg. edit. Sed haec atque talia ex actis temporum publicis non possunt non constare.

§. IV. Sed nunc unum praeferunt induciae ingenium. Aliae sunt in rem, aliae in personam. Haec cum persona extinguuntur paciscente. At multo secus illae se habent, quales fuerunt Romanorum, inducias sine mentione personae in centum aut plures annos paciscentium. Si vero versetur in dubio, notione rei, an personae definiatur pactum. Iudicandum erit ex verbis formulae pacti comprehensis, quali illa sensu veniant, quique germanus vocum sit significatus. Dehinc pro diverso regnorum rerumque publicarum statu, vel pro re, vel pro persona praesumitur. (q) Sunt etiam, qui doceant, inducias alias expressa, alias tacita conventionis initas intelligi. Verum huiusmodi induciae, quas ex tacita pacitione aestimant, omni obligandi effectu carent, ac induciarum quidem nomen obtinent, sed vim non assequuntur, ut praeclarissime nos monuit D. D. Ziegler, in Disp. supra laudat. thes. 31. Sed vero nec omnes induciae pure ineuntur, sed quaedam etiam sub conditione, quae iterum variare potest. Harumque si recte recordor, exemplum praebent civis rebelles oppidi San Iani Angelii, inducias ad X. dies sub conditione paciscentium, ut in rer. Germanic. superior. secul. Volumine est. Vbi Doctores morum dispicere solent, an induciae a duce pactae, Principem, cuius ille auspicio bellum gerit, teneant? Nos id breviter componemus. Nam duces maiestate destituti (contingere alioqui potest, ut ipse Princeps auspicio ductuque proprio adsit bello) vel habent ex concessione Principis liberam de ineundis belli foederibus potestatem, vel praefinitam, aut circumscriptam. Si constet, illam Duci datam esse, res extra omnem erit controversiam, licere Duci, uti visum ipsi est: si equidem utile aut necessarium fuerit, pangere inducias. Sin vero ea permessa non fuerit, spes rati, Duci asylum erit. Nam rebus ita stantibus, in eas nisi sub conditione consentire non potest. Si enim Princeps urgeri molem belli velit, nec sponsonem sub conditione datam, esse ratam iubeat, haud dubie nulla est illa induciarum pactio. Sed si Princeps eo tempore, quo induciae panguntur, taceat, non sine causa dubitandi erit ratio, an ex isto silentio colligere liceat, ratas Principem inducias habuisse? Certe si nec longiori disiunctus loco sit, et suppetant argumenta, initas pacitionis famam ad ipsum perlatam esse, ac silentio alii accesserint actus, unde saltem verosimiliter de voluntate habendi ratum constare possit, standum a parte affirmantium haud ex vano putaverim. Sin vero ad silentium alii actus aggregati non fuerint, unde rati indicia praebeantur, non est, quod soli silentio in hac causa innitendum existimes. (r)

(q) Ern. Gockel, de foeder. cap. 17. p. 773. Ill. Grot. de Iure B. et P. II. XVI. 16. pag. edit. noviss. 234. (r) Egregia hic quoque notat Ill. Grot. II. XV. 17. p. 276.

§. V. Exiis, quae proxime monita sunt, deducimus, omne id quod pactus fuerit inferior, cum exceptione superioris intelligendum esse; quippe cuius potestati inferior subiectus, non potest non ad illius voluntatem se componere. Iam sequitur, ut exponamus, quando demum induciae obligent, Quod, data brevita-

tis fide, succincte dicere nos iuvabit. Certum enim habeo, statim a tempore initi contractus, suam esse vim obligationi. Simulatque enim hic absolutus fuerit, partes contrahentes sibi invicem tenentur ex contractu. Ac quidem de partibus paciscentibus res minime dubia est. At cum quaeritur de iis, qui paciscentium potestati subiecti sunt, dicendum iudicandumve erit, hos prius obligari, quam pactionis formula promulgata solenniter fuerit. Etsi enim sanctio Principis naturam constituat legis, non tamen ita absolvit, uti ea in genere morum requiritur: ubi et evidens et certa et sufficiens actionum civilium regula, faciendorumque et omittendorum indubitata esse debet norma. Quod si vero nec publice edita, nec solenniter promulgata fuerit, vim legis, obligantis cives, assequi nondum videtur, quia cum Princeps per legem a se constitutam, sensa sua atque voluntatem aperire vult civibus, curare debet, ut solenni promulgationis ritu pro cuiusque territorii more, ad eorum, quos tenere debet, notitiam pervenit, ita ut nulla pro ignorantibus sit praesumptio, nulla pro dissitis locoque disiunctis valeat ratio. Nam per quod actio dirigi humana debet, ita ut certi aliquid fiat, et contrarium omittatur, id quis non debet nescire. (s)

(s) *Iob. Paul. Feltrinus, de Leg. th. 99. p. 292. seqq. Conf. Eustach. a Sancto Paul. tert. part. Eth. tr. 3. quaest. 7. Abr. de Rac. membr. de iure et leg. tert. idque colligitur arg. Arist. Eth. 10. cap. ult. ubi notandum, satis esse ad promulgationem, si in communi ea facta fuerit, ita ut sine difficultate innotescere omnibus potuerit. Huc conf. H. Nicolai Exercit. Eth. VI. de legib. Proinde si per culpabilem quorundam negligentiam acciderit, quod in partem notitiae non venerint, nullus excusationi locus erit. Idcirco receptum est, ut ignorantia affectata scientiae comparetur, l. 11. §. 3 ff. de instit. act. Similiter ignorantiam facti publice noti relevare ignorantem non posse, constat, cum praesumatur, quemvis id scire, quod publice scitur. Idem de supina ignorantia iudicium l. 15. §. 1 ff. de contr. empt. Sed de ignorantia iuris ideo magis liquet, quandoquidem hoc ex ipsis primorum naturae principiorum fontibus hauriatur et fluat, si de iure naturali fuerit sermo, quod omnes in universum obligat homines. Sin vero de iure constituto, quod positivum dicunt, multo aliter iudicandum est. Sed id latius exequi iam non vacat. Itaque praeter alios consentur Iter. Philos. Moml. l. 2. cap. 4. axiom. 5. Ioan. de Salas tract. de leg. quaest. 96. tr. 14. disp. 15. §. 9. et alibi Paul. Laymannus Theol. Mor. l. 1. tr. 2. cap. 4. seqq. I. F. Horn. c. 5. th. 27. de iur. N.*

§. VI. Caeterum illius temporis, quo induciae definiuntur, tam favorabilis ratio est, ut produci id debere, multa quae svadeant, in promptu sint. Quoniam enim induciae et cessationem a bellicis actibus denotant, et remedium mitigandae alterius partis miseriae continent, et ipsi denique humano generi parcunt, temporis, ad quod porriguntur, nota favorem pro se habet. Ut vero tempus in pactione induciarum numerandum recte exponamus, interpretandum ante omnia est, tempus esse vel continuum, vel mentione termini descriptum. Ibi ut

a momento ad momentum numeratio fiat, et ratio exigit conventorum, et ipsa pene svadet natura, et maximus induciarum, quibus humano sanguini pareitur, iubet favor. Esto igitur: dixerint partes contrahentes. Pactas inducias in viginti quisque annos servanto: pactio illa demum ultimo anni vicefimi momento terminari intelligitur, ita ut eo nondum elapso, tempus induciarum nondum censeatur completum. Propterea hic non tam dicrum civilium, quam momentorum exacta observari numeratio debet. E diverso si tempus inducias praefinitum, mentione termini notatum fuerit, pronuncian dum est, favori induciarum convenire, ut spatium temporis, quo desiniuntur, inclusum censeatur. Proinde si inter pacifcentes ita convenerit. Induciae usque ad Idus Sextileis duranto. Terminus Iduum pactioe comprehensus intelligitur: id quod eo minorem habet dubitationem, quo magis favorabilis temporis adscripti in hac parte ratio est, ut adeo nisi adiectus dies praeterierit, bello iterum experiri, per fidem pacti non liceat. (r)

(r) Varii occurrunt hic iura textus, sed quas vitandae prolixitatis causa de industria praetereo. Interim conf. vir Summus Hug. Grot. de Iure B. et P. III. XXI. 4. p. 602. qui instar omnium erit, dignus, qui et ob iusti operis contextum, et exquisitum ordinem considerandi, et mirum distingvendi acumen, et gravissima rationum pondem ab omnibus laudetur. Faciunt huc alias §. 2. l. de Verb. obl. et l. 44. §. 1. ff. de obl. et act. Sed quid dicendum, si induciae in anni bissexto vicefimum octavum diem Febr. fuerint constitutae? Si inter eas gentes usus Calendarii Iuliani sit favor induciarum exigit, ut biduum comprehensum intelligatur. Id enim in mense intercalari pro uno die habetur l. 98. ff. de V. S. Si tamen tempus, quo induciae circumscriptae erant, elapsum fuerit, ipso iure bellicos repeti actus, manifestum est, ut adeo, nisi aliter conventum fuerit, nulla in hac parte opus sit indictione.

§. VII. Magna vero induciarum religio, magna vis, magnum vinculum est, quod et maiores nostri agnoverunt, et nemo ignorat, nisi barbarus. Itaque si civibus, qui rebus novis studuerunt, aut rebellionem quacunque de causa concitarunt, induciae fuerint concessae, perinde erunt servandae, ac iis, qui extra hanc sunt noxam. In promptu ratio est. Nam omnes homines, cuiuscunque loci, ordinis et status fuerint, veniunt in partem iuris gentium, capacesque sunt obligationis tum erga se, tum erga alium, quatenus illa ex conventionem vel ex promissione oritur. Sic ut maxime paciscaris cum latrone, cum pirata, tamen obligatione non liberaberis, nec dubium erit, quin fides semel data sit servanda. (u) Fingo Principem, cuius subditi sacramento, quo adacti fuerant, se ipsos solvant, ac scelesti defectionis consilia te exequantur. Illis bellum inferat Princeps, perfidiam vindicaturus, et rebelles ad obedientiam et iusta obsequia armis revocaturus. Sed interim fortuna ipsum viribus ita destituat, ut, quae voluerat, assequi non possit. Intellecteriam, si bellum illatum persequatur, maius ad se damnum esse perventurum. His rebus tandem deveniat, ut cum rebelibus inducias paciscatur. Quaestio ad factum

factum pertinens versatur, an sancte illae habendae induciae sint? Affirmate cur respondendum sit, causa est, quod tali rerum statu Princeps de iure suo cessisse videatur, et facultatem, seu rationem quandam in genere morum efficacem in civibus deprehendisse intelligatur, propter quam cum iis, quos ante rebelles iudicaverat, pepigerit inducias. Ex hoc colligamus licet, nullo iure, nullo pietatis fundamento subnixum esse illud vulgi.

Fidem frangenti fides frangatur eidem.

Digni Poetastrini ineptientis cerebello versus, et cum auctore ad ipsam barbariem relegandi. Facile autem, quo haec pertineant, olfaciet, qui res gestas superiorum temporum perspectas habet. (x)

(x) Nam et cum latronibus et piratis iurigentium communitio est, Conf. Grot. III. XIX. et D. Iob. Strauch. diff. Instin. XII. Aph. IIX. nec non D. Lebleu. instr. futur. Consil. c. 24. p. 259. (x) In hac quaestione facti duo olim disceptabantur, 1. an Belgae sint rebelles? quod Hispanus affirmabat, illi negabant. 2. an facta belli, eo nomine exortu, compositione, et sanctione publica ius immunitatis ab omni Hispanorum praetensionis consecuti sint? Quod ipsi iterum aiunt. Nos alibi dicemus, in quo huius disceptationis summa vertat. Interim rebellionem ex animo detestamur, et suum cuique Principum aeternum imperium, et stabilem pariter pacem precamur.

§. VIII. Sed alia succedit cura, perpensuro, utrum iustum sit, inducias violatas, tempore adhuc induciis praestituto, vindicari? Nobis omnino id fieri iuste videtur, quod paciscentes istae partes sub conditione aequaliter servandae huiusmodi pacificationis, contraxisse censeantur. Qua ab altera parte violata, altera et solvi protinus pactorum religione, et alteri, sine omni denunciatione, movere bellum posse intelligitur. Tum vero si recte iudico, non debet esse melior conditio perfidi, quam fidelis, foedifragi, quam veracis, iniusti, quam iusti. Contraria exempla afferri, non ignoramus, sed unde regulam facere, inusitatum, imo inauditum inter prudentes sit. Urbanitas quorundam in praedudicium iustitiae allegari non debet.

(y) Grot. l. III. XIX. 14. p. 579. 598. Tales enim induciae sub conditione iustitiae consentur, ita ut si haec pars servare debeat, illa quoque ad servandum obligetur. Itaque si altera a praestanda promissione discesserit, altera quoque ob id, sub cuius tacita conditione inducias contraxit, non impleta, ad implendum obligari non potest. Hinc eo casu cessat illud, perfido quoque fidem servandam esse.

§. IX. Sed et hic temporis, quod inducias meritor, haberi ratio debet. Quippe induciarum privilegio usuri, id tanta observare industria debent, quanta cura est salutis. Sunt etiam, qui hic scrupulum iniiciant, decidendum postulantes, utrum iure induciarum illi uti liceat, qui eo tempore, quo circumscriptae sunt induciae, summa quadam necessitate coactus, in hostico remanserit? Nempe fingamus Caium, tempore induciarum, quae Calendis Quintil. definitae sint, in victi-

nam urbem commigrasse, et vix eo profectum in morbum incidisse, nec prius convaluisse, quam praeterierint Kalendae, praefinitus induciis terminus. Si stricto agendum iure est, haud excusaverim Caium, qui sibi imputer, quod suis neque de statu suo nuncium miserit, neque morbum per alios indicaverit, ut avchendum curarent; tum quod fortasse temere abierit, quodque inter suos illa non quaesierit, quae in civitate ad hostem pertinente expectaverat. Nam non video, quomodo ille privilegium induciarum allegare possit, cum tempus, quo ius illud se exerebat, praeterierit, et adeo nullus illius beneficii, quod iam tum cessavit, possit esse effectus. Si vero a iure discessuri, de poena loquamur, aequum vulgo censent, aut generoso hoste dignum, talem dimittere, quod non tam malitia quadam, quam per imprudentiam peccaverit. Sed id non sine cautione accipiendum esse, alibi monendi occasio erit.

§. X. Nulla vero ratione concedendum est, ut, si milites privatim se lacessant, induciae rumpantur. Nam id vel uno confirmare argumento possum, quod ex ingenio ipsius pactionis militaris arcesso. Qua enim autoritate superioris constituuntur, eadem dissolvantur, necessum est. Atqui hanc non nisi publicam esse, nemo tam rudis est, ut nesciat. Quibus igitur modis quid colligatur, iis separatur et dissolvitur etiam. Huc pertinent Turcarum et Hungarorum (z) mores, qui privatim saepe se aggrediuntur, et praedas subinde agunt, invita utraque principe parte, quae in id non consentit, neque publico actu, indiciove ullo ruptas esse inducias declarat. Si tamen damna a privatis illata nimium excreverint, iustaeque patientiae excesserint limites, illa ut sarciant privati, iure altera petere pars potest. Nam ut eo publica auctoritate adigantur, remedia dari oportere omnino, fas puto. Nisi tamen invaluerit consuetudo, ut damna damnis pensentur.

(z) Auger Gelen. de Busbeq. Ep. Turc. prim. passim. Proinde induciae sunt cessatio actuum hostilium, non quorumvis, sed publicorum.

§. XI. Nec omittendum hic putamus, quod multos haecenus fatigavit. Damus, inter duas partes tempore pacis convenisse, ut, quae ante bellum possessa sunt, alteri earum restituantur. Cogitandi arripitur occasio, quae istud sit bellum? Novumne, an idem repetitum intelligi debeat? Nos, ut par est, iis accedimus, qui de bello eodem, saltem vero renovato, interpretantur, cum et pacis induciis, semper idem maneat bellum, et a praeliis tantum, non a bello, cessatum haecenus sit. (aa)

(aa) de Iud. inter gent. part. 2. pag. 435.

§ XII. Iam curae erit, despicere, qualis Legatorum de induciis agentium conditio sit? Per honorificum esse legatorum munus, et reipublicae pariter salutare, in aperto est. Sed vero non erga omnes eadem comitatis declarari argumenta, tam notum est, quam compertum, aliam civilem, aliam militarem esse legationem. Quorum illa et per benigna, et favorabilis maxime est. Nam legati civiles et proli-

xius

xius accipiuntur, ac Legati militares, et munificentius tractantur, et in interiora civitatis, ubi exponenda sunt mandata, recipiuntur, muneribus ac honore maximo affiendi. Verum qui fecialium partes (bb) obeunt, vel denunciaturi bellum, vel expostulaturi iniurias, vel res oblatas repetituri veniunt, eadem, qua illi, humanitate non excipiuntur, sed gravissime admonentur, caveant a propinquiori accessu, abstinantque liberiori egressu, ab urbe ut plurimum, in qua caput rerum est, et castris submovendi. Adduntur et subinde custodes, qui quae agant, et quo commutare soleant, diligentissime observent. Cuius ratio a metu exploratorum, ac iusta suspicione desumitur, quod existimari possit, tales non modo nuntiatum mandata, sed et speculatum aliena, et proditum arcana, quae moliantur, quaeve agat hostis, venisse.

(hh) *Inde colligere in promptu est. Legatorum quidem receptionem esse iuris gentium, sed non eandem huius receptionis actionem esse, ac adeo aliam magis, aliam minus solennem, aliam maiori, aliam minori comitate excipiendam, quarum utraque in privilegio securitatis quidem paria facit, sed in humaniori ac benigniori recipiendi officio discrimen versatur maximum. Huiusmodi legationis militaris specimen dederunt Ton-Hove et Gisbert. de VVit. Lusitaniae Regis Don Ioan. IV. viduae bellum indicturi. Nos, inquit, commissorum foederati Belgii Curatores, ut legitimum sit eius initium, dominorum nostrorum iussu ac nomine, Regia Mai. Tuae, coeterisque Lusitaniae regni Proceribus et incolis, bellum indicimus, decernimus et declaramus: et iusti Dei benignitate freti, ut prospero successu, atque optato fine geratur, optamus. Sicut commemorant *ισωγουρα* Thuldenus Hist. part. III. l. 7. cuiusmodi Legati speciatim vocantur Heroldi, si bella denunciatum veniant. Ex quibus apertum est, multis a se intervallis distare legationes civiles et militares; ad has referimus legationem de Induciis, solennitate quidem et securitate civilibus haud recedentem, at comitatus, honorumque tributorum officiis prioribus illis longe posthabendam.*

§. XIII. Ast postremum haud ducimus negligendum, iura induciarum, ut solius maiestatis sunt (cc) ita nisi ea indulgeat maiestas, aut speciatim salutis publicae gratia aliis utenda concedat, neminem ea sibi posse arrogare, nisi in sacra imperii impium, nisi hostem, nisi perduellem. (dd) In sacratissimo Imperii Germanici corpore, quatenus eadem de eius agitur iure, aut rebus ad salutem utilitatemve publicam ulla ratione pertinentibus, nec solus Imperator, nec soli Ordines, sed miro quodam et divinitus concessio temperamento, (ee) ea cum Imperatore coniuncta habent exercentque Ordines. (ff) Nam nullas recipit Germania leges, nisi nomine Imperii. (gg) Sanctus Germanis Imperator, sanctum Augusti nomen est, qua stat conventis, interposita iurisiurandi religione confirmatis. Colunt illum Ordines fide et obsequio, si servat promissa parent, obsequuntur, venerantur, sed legibus alligatum. (hh) Quicquid contra eas factum fuerit, non censent ab Imperatore fieri, Sed id ut alibi persequamur, occasionem nuper dedit Hortlederus. (ii) Nimi-

Nimirum nil tam Germaniae adversum est, quam regium imperium: nil tam salubre, quam temperatum et ex Imperatore Ordinibusque suavissimo coalitum consensu regimen. Quorum coniuncta et sanctis imperii Legibus fundata maiestas ut aeterna sit, et perpetua Augusto nostro cum Senatoribus concordia, pax, et inviolabilis amicitia intercedant, pietas civem Germanicum iubet precari. Ceterum Conciones civiles, quibus Oratores de induciis aucturi solent uti, hic omitto, alibi a Praeside recensendas. Sed hic finimus, quia lex imperat finem.

(cc) Inducias ad iura maiestatis pertinere, iam satis ex superioribus liquet. Idque non recte observatum Caesari pene exitium attulit, ut eleganter declamant Georg. Lorenz von Spattenbach polit. philosoph. p. m. 110. Sed latebat hic arcanum dominationis, alibi edifferendum. (dd) Induciae, quae nomine imperii panguntur, non minus, quam coeternum belli et pacis, fœderum et Legationum, ad Imp. et Ordin. consuetudinem pertinent. Quae autem iure potestatis in territorium competentis ineuntur, cuique pro se Principum concessae sunt. Quod et publicae sanctiones, et exemplarum numerum testantur. Sed hic non omiserim, Georg. Brudlachi, a nobis dissidere, ut qui censeat, Principibus non tam titulo potestatis in territorium, quam peculiaris cuiusdam privilegii nomine, induciarum dandarum ius convenire. Qui tamen si illic de iis induciis loquatur, quae ad moram debitoribus exhaustis concedendam comparatae sunt, fortasse tamen non ex vano suspicabimur, idem eiuſdem de induciis militaribus iudicium fore. Sed id alibi plenius examinabimus. Interim conf. dictu auctor in Rep. Rom. Germ. c. 14 p. 198. 199. (cc) Inepte divinum hunc ordinem, et suavissimam harmoniam, sugillat personatus Monzambano de st. it. Imper. German. cap. 6. §. 9 cuius iudicandi parum saepe religiosa licentia alibi accuratius castigabitur. (ff) Sacras imperii leges (vulgo fundamentales vocant) ab Imperatore non nisi Ordinum consensu sanciri, constat ex tabulis publicis. V. Pacif. Osnabrug. Instr. §. 8. vers. gaudeant. Conf. R. A. 1654 §. und aber bey den ersten / et §. setzen demnach ordnen / wollen und gebiethen. Sed id vel sola confirmare potest sanctio Augustissimi nostri Imperatoris Leopoldi. Cuius ut servata et aeterna sit maiestas, et salutis Germaniae et religionis erga sacratissimum imperium inter est precari. (gg) Limn. annot. ad cap. Carol. V. art. 2. Summus Ictus Carpzov. c. 3. ad L. R. f. 1. Sturnius Nomoth. T. IV. Huld. Enben ad Perez. tit. de S. Ct. n. 2. et personatus illic ad novissimam imperii sanctionem commentator, qui Burgoldensem se vocat. (hh) nimirum digna vox maiestate regnantis est, legibus alligatum se Principem profiteri l. 4. C. de Leg. Haec causa est, cur Politici distinguant inter imperium, absolutum, et, ut vocant, legale, seu temperatum, quae Imperatori nostro convenire, in expedito est probare. Huc conf. Gockel cap. 18. th. 13. Sed huius fundamentum ineptius sit, qui ex legibus Iustinianicis derivatum velit. Itaque hic provocamus ad publica decreta, pragmaticas sanctiones, et Caesareas, ut loquuntur, capitulationes, ac mutua compactata. (ii) in diff. de Iust. Bell. Germ. contra Carol. V. Imper. quae extat sine operum Melch. Goldasti.